

“Es magnifica l’amenança del terrorisme al Sahel”

Finalment, el segrest dels cooperants catalans, Roque Pascual i Albert Vilalta, per part d’Al-Qaida del Magrib Islàmic (AQMI) ha acabat bé, tot i que sembla que s’ha hagut de pagar un rescat i negociar l’alliberament d’un dels segrestadors detinguts. La zona del Sahel on ha tingut lloc el segrest és ara més perillosa?

—Va creixent el nivell d’inseguretat a la zona i hi ha segrestos com aquest que s’acaben bé. Però hem de pensar que es tracta d’un territori amb escàs control per part dels governs de la regió i es van multiplicant els agents que opten per l’ús de la violència i el segrest de ciutadans de diverses nacionalitats. La regió del Sahel és avui un lloc clarament perillós.

—**Més perillosa després del pagament d’un rescat?**

—Després de la bona notícia de l’alliberament dels cooperants queda aquest neguit: podríem dir que l’únic que ens falta saber és la data del pròxim segrest. Aquests grups veuen que el comportament dels governs occidentals en cas d’un segrest segueix la norma de pagar el rescat —tot i que no es reconegui obertament— i satisfer també les exigències polítiques, més concretament l’alliberament de presoners associats a aquests grups. Entenen que és un negoci que funciona i hi ha més probabilitats que es repeteixi un cas com aquest.

—**Quina era l’alternativa al pagament?**

—Realment, és una situació en què ens veiem obligats a triar entre una solució dolenta o una de pitjor. No hi ha cap opció bona. I evidentment s’ha d’entendre l’angoixa, no únicament dels familiars de les persones segrestades, sinó també d’un govern que té l’obligació de defensar la seguretat dels seus ciutadans. Pagar el rescat i forçar els governs locals a alliberar individus —que prèviament han demanat que empaïen i detinguen— encoratja aquests

Jesús A. Núñez Villaverde (el Ferrol, Galícia, 1956) és codirector de l’Institut d’Estudis sobre Conflictos i Acció Humanitària (IECAH) i coautor de ‘Terrorismo Internacional en África’. Analitza el final del segrest dels cooperants catalans i la força que té Al-Qaida del Magrib Islàmic a la regió.

Jesús A. Núñez Villaverde

grups. Però no pagar vol dir que les persones segrestades siguin executades i, per tant, ens situa en una situació difícil.

El problema que es presenta és com plantar cara al terrorisme internacional que hi ha a la zona, i hem d’acceptar que no hi ha cap fórmula màgica que funcione a curt termini. Ens hem d’adonar que el terrorisme, a més dels símptomes més visibles (segrestos, atemptats, assassinats), té també unes arrels profundes. Si només ens fixem en els símptomes, els atemptats, i ens oblidem que hi ha un brou de cultiu que

es fonamenta en desigualtats socials, polítiques i econòmiques d’aquells països que faciliten que aquests grups es puguin moure, deixem la feina a mig fer. De moment, hem d’aprendre la lliçó de què no hem de fer: no tenen sentit accions unilaterals com les de França ara fa uns dies, sense coordinació amb els governs veïns com l’espanyol; no té sentit oblidar que la Unió Europea és una institució en què tots hi som representats i que el terrorisme és una amenaça que ens afecta tots de la mateixa manera. Per tant, falten respostes multilaterals i cal reconsiderar la relació amb els governs del Sahel —governos que sovint reben el nostre suport, tot i que presenten greus dèficits democràtics i d’aposta pel desenvolupament— i també la relació amb la societat civil d’aquells països: en aquella societat civil és on hem de treballar per segar l’herba sota els peus dels terroristes, hem d’evitar el brou de cultiu. Ja sé que això és més fàcil de dir que no de fer.

—**Quina és la importància d’AQMI tant al Sahel com al Magrib?**

—Es parla moltes vegades d’AQMI —i ací ha hagut una confusió interessada per part d’alguns governs seguida per diversos de mitjans de comunicació— com d’una organització terrorista que actua a tot el Sahel. El Sahel va des de Mauritània, a la costa occidental, fins a Somàlia, a la costa oriental, i quan es fan aproximacions quantitatives de la gent que forma AQMI no passen mai

Albert Vilalta, a l'esquerra, i Roque Pascual, a l'arribada a l'aeroport de Barcelona, després de nou mesos de segrest. Una banda criminal local sembla que els va segrestar i vendre a AQMI.

de 400 persones. Per tant, no hi ha una amenaça terrorista amb força com de vegades se'ns ha presentat aquests darrers deu anys de l'anomenada *guerra contra el terror*, engegada i liderada per l'administració nord-americana de George Bush des de l'11S. Podria semblar que el Sahel és un camp de batalla del terrorisme mundial de primera importància i que la nostra seguretat –la nostra, l'occidental– perill per aquesta amenaça, però són 400 persones.

D'una altra banda, Al-Qaida del Magrib Islàmic, tot i el nom, continua essent un grup bàsicament algerià: té les bases a Algèria perquè és una derivació del Grup Salafista per la Predicació i el Combat –es van canviar el nom fa poc més de tres anys– i no té bases fixes a més llocs del Magrib ni, encara menys, al Sahel. Utilitzen bandes criminals locals, com en aquest cas: han fet servir un grup criminal de la zona que segresta tres ciutadans occidentals i després el passa al grup terrorista, òbviament en canvi de diners. Aquesta amenaça es magnifica i hi ha el perill que això genere respostes desproporcionades. Vull dir que existeix aquest grup terrorista, existeix l'amenaça, però no podem sobredimensionar-la perquè hi ha moltes altres amenaces que avui dia hauríem de considerar –com ara la pobresa, el canvi climàtic, les pandèmies, l'exclusió i la fam– perquè produeixen moltes

més morts cada dia que no el terrorisme internacional.

—**El segrest ha acabat amb l'intercanvi per un presoner, Omar el Sahrauí. Quin paper hi feia, dins AQMI?**

—En aquest cas cal recordar que la petició inicial de l'emir de la cèl·lula que tenia els cooperants espanyols era l'intercanvi per un individu que sí que era important en l'estructura organitzativa del grup, però l'individu que s'ha alliberat, Omar el Sahrauí, no és d'AQMI sinó de la banda criminal local que va executar el segrest. Dins l'AQMI, hi té una importància mínima, per no dir nul·la. Hem de pensar que aquestes cèl·lules no funcionen en termes jeràrquics com els grups coneguts –per exemple, ETA–, sinó que treballen amb molta autonomia i, encara més, amb competència clara entre els emirs que les lideren per controlar un determinat territori. No pensem en una gran organització actuant de manera molt coordinada, com ho són els casos que coneixem a Europa.

—**La zona del Sahel occidental és especialment adient per a l'actuació d'aquestes cèl·lules?**

—El territori ofereix les condicions perfectes. Com he dit, es tracta de terrenys molt poc controlats pels governs respectius: parlem de superfícies que dupliquen o tripliquen la d'Espanya i amb unes forces de seguretat mínimes,

tant amb relació a efectius humans com a equipament per controlar el que passa. Per un altre costat, hi ha nivells de corrupció molt marcats en tots els nivells de l'administració, per la qual cosa és més fàcil de comprar voluntats. I, a més, hi ha molts grups que tradicionalment es dedicaven al contraban de tabac i ara, com més va més, trafiquen amb droga procedent de l'Amèrica Llatina. Aquests grups poden servir igualment per a traslladar tabac, droga o un segrestat.

—**Hi ha relació directa de l'AQMI amb el tràfic de droga?**

—Per als qui remenem fonts públiques no hi ha confirmació que s'haja produït ja aquest vincle. Però en la mesura que aquests grups pretenen ampliar el radi d'acció –i per això necessiten recursos econòmics– les activitats delictives que hi ha en aquestes zones són una temptació.

—**La relació d'AQMI amb Al-Qaida és directa?**

—Seria una mena de franquícia de l'Al-Qaida central –perquè ens puguem entendre. Actualment, penso que el nucli central d'Al-Qaida continua a la zona fronterera entre l'Afganistan i el Pakistan. Aquesta central no té capacitat operativa per a coordinar els grups que s'identifiquen com a part d'Al-Qaida i hi ha més que res una influència ideològica. Després hi ha una proliferació de franquícies regionals, com AQMI: Al-Qaida de la Península Aràbiga; o l'Estat Islàmic, a l'Iraq; o Al-Xabab, a Somàlia. Però no hi ha una capacitat de control directe de l'Al-Qaida central.

—**No hi ha contacte entre AQMI i Al-Xabab de Somàlia, tampoc?**

—No. Nosaltres vam subtitular el nostre llibre *La construcció de una amenaça terrorista internacional* perquè és escrit quan encara l'administració Bush parlava de la *guerra contra el terror* i l'interessava emfasitzar l'amenaça del terrorisme com la principal amenaça que hi ha sobre els nostres caps a tot el planeta. En aquest context, es magnificaven realitats concretes per donar a entendre que, per exemple, al Sahel es concretava el principal camp de batalla del terrorisme internacional. No hi ha cap dada que done crèdit a aquesta idea.

Àlex Milian